

**ŽMOGAUS TEISIŲ UŽTIKRINIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PRIIMAMUOSE TEISĖS AKTUOSE****Arminas Lydeka ***

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, LT-0119 Vilnius
Telefonas 239 6736
Elektroninis paštas arlyde@lrs.lt*

Pateikta 2007 m. gegužės 9 d., parengta spausdinti 2007 m. birželio 29 d.

Santrauka. Pagarba žmogaus teisėms – vienas esminių demokratinio pasaulio bruožų. Atkurdamą nepriklausomybę, lietuvių Tauta žinojo, kad nori eiti demokratinium keliu. Referendumu priimtoje Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (toliau – Konstitucija) skelbiama, kad žmogaus teisės yra prigimtinės. Konstitucija Tautos atstovus įpareigoja politine valia siekti įtvirtinti žmogaus teises ir laisves. Įstatymų leidybos procedūra reglamentuota taip, kad svarstomi teisės aktų projektai būtų įvertinti kaip atitinkantys Konstituciją, Europos teisę ir tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje. Tačiau vienu teisių įgyvendinimas neturėtų stelbti kitų teisių, todėl įstatymų leidyboje reikėtų laikytis pagrindinių žmogaus teisių apsaugos principų ir nesistengti modeliuoti visų gyvenimiškų situacijų.

Pagrindinės sąvokos: Žmogaus teisės, teisinė pagalba, lygių galimybių politika, visų formų diskriminacija, užsieniečių teisės, asmens duomenų apsauga, vartotojų teisės.

IŽANGA

1992 m. Lietuvos piliečiai referendumu priėmė Lietuvos Respublikos Konstituciją (toliau – Konstitucija). Jos II skirsnyje „Žmogus ir valstybė“ įtvirtintos pagrindinės žmogaus teisės į gyvybę, laisvę, orumą, privataus gyvenimo neliečiamumą, nuosavybės ir gyvenamojo būsto neliečiamumą, minties ir tikėjimo laisvę. Konstitucijoje įtvirtintos pilietinės, socialinės, ekonominės ir kultūrinės teisės. Konstitucijos 29 straipsnis draudžia diskriminaciją dėl žmogui būdingų asmeninių ar socialinių savybių. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės [1].

2003 m. gegužės 10–11 d. referendume pritarėme Lietuvos Respublikos narystei Europos Sąjungoje, įsipareigodami įteisinti bei puoselėti Europos Sąjungos vertybes.

Europos Sąjungos politika ir teisė grindžiama laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrin-

dinėms laisvėms, taip pat teisinės valstybės principais. Šie principai yra valstybėms narėms bendri. Europos Sąjunga įpareigoja nars gerbti pagrindines teises, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų kaip bendri Bendrijos teisės principai [2].

Šio straipsnio tikslas – išanalizuoti, ar pakankama politinė valstybės valia kuo plačiau garantuoti žmogaus teises įtvirtinama įstatymuose.

**1. ŽMOGAUS TEISĖS ĮSTATYMŲ LEIDYBOS
PROCESE**

Lietuva, kaip demokratinė valstybė ir Europos Sąjungos narė, privalo žmogaus teises įtvirtinti įstatymuose. Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas) turėtų atmesti įstatymų projektus, kuriuose yra diskriminacinių ar kitaip žmogaus teises pažeidžiančių nuostatų.

Seimas neturėtų svarstyti įstatymo projekto, jeigu Teisės departamentas ar Teisės ir teisėtvarkos komitetas pateikia išvadą, kad įstatymo projekte išdėstytos nuostatos gali prieštarauti Konstitucijai. Teisės ir teisėtvarkos

* Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas.

komitetas taip pat svarsto ir teikia išvadas dėl Lietuvos Respublikos įstatymų derinimo su Europos Sąjungos teise. Europos teisės departamentas prie Teisingumo ministerijos teikia Seimui išvadą dėl įstatymo projekto nuostatų atitikties Europos Sąjungos teisei. Žmogaus teisių komitetas, svarstydamas įstatymų projektus, nagrinėja, ar projektų nuostatos neprieštarauja žmogaus teisėms.

Siekdama užsitikrinti demokratinių šalių pasitikėjimą ir garantuoti žmonių teises, Lietuvos Respublika prisijungė prie tarptautinių susitarimų. Seime priimtais įstatymais ratifikuotos pagrindinės žmogaus teisių konvencijos, įtvirtinančios lygybę prieš įstatymą ir teisę į apsaugą nuo diskriminacijos visiems asmenims kaip visuotinę teisę: Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, Jungtinių Tautų konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktai, Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija, taip pat Žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kt.

2. ŽMOGAUS TEISĖS EUROPOS SĄJUNGOS IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINĖJE SISTEMOJE

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje skelbiama: „[...] Kiekvienas turi turėti galimybę būti konsultuojamas, ginamas ir atstovaujamas. [...] Teisinė pagalba, būtina užtikrinti veiksmingą teisingumą, turi būti suteikta tiems, kurie jai neturi pakankamai lėšų“ [3].

Tarybos direktyva 2003/8/EB numato pagerinti sąlygas įgyvendinti teisę kreiptis į teismą tarptautiniuose ginčiuose, nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos, sprendžiant tokius ginčus, taisykles [4]. Direktyva įpareigojo Lietuvą Respubliką priimti pataisas nacionaliniuose teisės aktuose, kuriomis būtų užtikrinta piliečių teisė siekti teisingumo. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė naujos redakcijos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą [5], kuriuo teisiškai užtikrinta galimybė gauti nemokamą pirminę teisinę pagalbą (teisinę konsultaciją), neatsižvelgiant į socialinę padėtį. Nemokama antrinė teisinė pagalba (dokumentų rengimas teismui) užtikrinama socialiai remtiniams asmenims. Svarbu tai, kad valstybės pagalba teikiama ne tik baudžiamosiose, bet ir civilinėse bei administracinėse bylose.

Tarybos direktyva „Dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms“ įpareigojo Lietuvą nacionaliniuose teisės aktuose reglamentuoti žalos atlyginimą smurtinių nusikaltimų aukoms [6]. Seime priimtas Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas [7], kuris nustato atvejus, kai valstybė kompensuoja smurtiniais nusikaltimais padarytą turtinę ir (ar) neturtinę žalą, taip pat reglamentuoja šios žalos kompensavimo tvarką.

1994 m. Europos parlamento sprendimu patvirtintas Europos tinkamo administravimo elgesio kodeksas. Lietuva, siekdama įgyvendinti konstitucinę nuostatą, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, perimdama ir plėtodama Europos šalių demokratinį institutų patirtį, siekdama europiniais principais pagrįsto viešojo administravimo pareigūnų elgesio, 1994 m. priėmė Seimo kontrolierių įstatymą ir įkūrė Seimo kontrolierių instituciją. Seimo kontrolierių veiklos tikslas – ginti žmogaus teisę į tinkamą viešąjį administravimą, užtikrinant žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą ir tinkamai tarnauja žmonėms [8].

Pilietinės Lietuvos žmonių teisės įtvirtintos savivalda, rinkimus, valstybės tarnyba, asociacijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose bei kituose teisės aktuose. Pažymėtina, kad nei Konstitucija, nei tarptautiniai įsipareigojimai nesuteikia galimybės tiesiogiai dalyvauti vykdant teisingumą. Visuomenėje ryškėja iniciatyvos sukurti prisiekusiųjų tarėjų institutus. Tikėtina, kad tokios idėjos gimė dėl kilusio nepasitikėjimo teisingumo sistema, kai nebuvo išaiškintos sudėtingos bankų „grūtytys“. Visuomenės nepasitikėjimui teisingumu įtaką gali turėti Lietuvoje paplitę korupcijos atvejai.

Tarybos direktyva 2000/43/EB įtvirtina vienodo požiūrio principą asmenims, neatsižvelgiant į jų rasę arba etninę priklausomybę. Diskriminavimas dėl rasės arba etninės priklausomybės gali trukdyti įgyvendinti Europos Sąjungos sutarties tikslus, ypač siekti pakankamo užimtumo ir socialinės apsaugos lygio, gerinti gyvenimo lygį ir gyvenimo kokybę, užtikrinti ekonominę ir socialinę sanglaudą bei solidarumą. Siekiant visiškai įgyvendinti Europos Sąjungos lygių galimybių politiką, priimtas Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas [9]. Iki šio įstatymo įsigaliojimo Lietuvoje jau veikė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas, kuris atitinka Europos Sąjungos lyčių lygių galimybių politiką. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2002/73/EB „Dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu“ [10] išdėstytas vienodo požiūrio principas, kuris reiškia, kad negali būti jokios tiesioginės arba netiesioginės diskriminacijos dėl lyties, ypač dėl santuokinės arba šeiminės padėties.

Įstatymų leidėjui kartais tenka susidurti su dilema, kai teisės akto nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti tam tikras žmogaus teises, gali būti diskriminacinės kitų žmogaus teisių aspektu. Galiojančio Administracinių teisės pažeidimų kodekso 29 straipsnio 2 dalis numato, kad tik moterys, auginančios vaikus iki 12 metų, gali būti atleistos nuo administracinio arešto. Tokia nuostata siekta užtikrinti tinkamą vaiko globą (tokia vaiko teisė reglamentuota Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje [Žin. 1995, Nr. 60-1501], tačiau nuostata diskriminacinė vyrų, kurie augina vaikus, atžvilgiu ir pažeidžia lygių galimybių principą. Vienoda abiejų tėvų atsakomybė vaiko auklėjimo procese akcentuota Konstitucijoje, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, Jungtinių Tautų konvencijoje dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Civiliniame kodekse, kituose tei-

sės aktuose. Seimui pateiktas naujas Administracinių teisės pažeidimų kodekso projektas, kuriame numatyta, kad administracinis areštas gali būti neskiriamas nėščioms moterims ir asmenims, auginantiems vaiką iki trejų metų, atsižvelgiant į vaiko interesus.

Teisė į darbą reglamentuota Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Lietuvos Respublikos darbo sutarties įstatyme, Lietuvos Respublikos saugos darbe įstatyme, Lietuvos Respublikos darbo apmokėjimo įstatyme ir kituose teisės aktuose. Užsieniečių darbas reglamentuotas Užsieniečių teisinės padėties įstatyme. Darbo kodekse [10] įtvirtintas lygių galimybių ir saugaus darbo principas: „[...] valstybės pagalba asmenims, įgyvendinant teisę į darbą; [...] darbo teisės subjektų lygybė nepaisant jų lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, pilietybės ir socialinės padėties, tikėjimo, santuokinės ir šeiminių padėties, amžiaus, išitikinimų ar pažiūrų, priklausomybės politinėms partijoms ir visuomeninėms organizacijoms, aplinkybių, nesusijusių su darbuotojų dalykinėmis savybėmis“. Įstatymas įpareigoja sudaryti saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas. Darbo kodekso nuostatos [11] atitinka Užimtumo direktyvoje [12] iškeltus tikslus dėl lygių galimybių darbo santykiuose.

Žmogaus teisių komitetas rengia ir svarsto įstatymų projektus bei pasiūlymus dėl Lietuvoje gyvenančių tautybių santykių klausimų (Seimo statuto 70 straipsnio 1 dalis). Narystė Europos Sąjungoje įpareigojo peržiūrėti įstatymą Dėl užsieniečių teisinės padėties [Žin. 1994, Nr. 15-249]. Įstatymas turėjo būti suderintas su daugeliu Europos Sąjungos direktyvų. Įstatymo pataisomis ir papildymais siekta reglamentuoti klausimus, susijusius su užsieniečių teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimu, trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso nustatymu, Europos Sąjungos valstybių narių piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje įgyvendinimu, leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos skatinimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis, tvarkos nustatymu, trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų įtvirtinimu bei trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų įgyvendinimu [Tarybos direktyva 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą; Tarybos direktyva 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso; Tarybos direktyva 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos skatinimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis; Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų; Tarybos direktyva 2004/

114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų].

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijoje įtvirtintos teisės į pagarbą privačiam gyvenimui, minties ir religijos laisvę, saviraiškos laisvę susirinkimų ir asociacijų laisvę. Analogiškos teisės paskelbtos ir Konstitucijoje. Lietuvos Respublikos asmens duomenų apsaugos įstatymo tikslas – ginti žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisę, teisę neviešinti asmeniui būdingų fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymių, tvarkant asmens duomenis. Šiuolaikinių technologijų suteiktos plačios galimybės kaupti ir skleisti informaciją, taip pat ir asmeninio pobūdžio duomenis, įpareigojo imtis papildomų teisinių priemonių privatumui išsaugoti. Tokios priemonės numatytos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje „Dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos telekomunikacijų sektoriuje“ [13], Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje „Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ [14]. Iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti fizinių asmenų teises ir laisves tvarkant asmens duomenis, ypač jų teisę į privatumą, kad Bendrijoje būtų užtikrintas laisvas tokių duomenų judėjimas. Europos parlamento ir Tarybos direktyva „Dėl privatumo ir elektroninių ryšių“ [15] suderina valstybių narių nuostatas, užtikrinančias vienodą pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos lygį, ypač teisę į privatumą, susijusį su asmens duomenų tvarkymu elektroninių ryšių sektoriuje, ir užtikrinančias laisvą tokių duomenų judėjimą ir laisvą elektroninių ryšių įrangos ir paslaugų judėjimą. Lietuvoje direktyvos nuostatos įgyvendinamos remiantis Asmens duomenų apsaugos įstatymu, Elektroninių ryšių įstatymu, Bendrojo pagalbos centro įstatymu, kitais nacionaliniais teisės aktais.

Vartotojų teisių gynimą galima priskirti valstybės ekonominės socialinės politikos sričiai. Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalis įpareigoja Valstybę nustatyti atitinkamus reikalavimus produktų kokybei ir paslaugoms. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas „Dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo“ įpareigojo Europos Sąjungos nares sudaryti sąlygas bendradarbiauti valdžios institucijoms, prisidėti prie sklاندaus vidaus rinkos veikimo, vartotojų interesus ginančių teisės aktų vykdymo kokybės ir nuoseklumo bei vartotojų ekonominių interesų apsaugos kontrolės. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas [17] apibrėžia vartotojų teises, vartotojų teisių apsaugos sritis, nustato vartotojų teisių apsaugos institucinę sistemą, reglamentuoja vartotojų švietimą, vartotojų ir pardavėjų, paslaugų teikėjų santykius, vartotojų teisių gynimo ne teisme tvarką ir atsakomybę už teisės aktų, reglamentuojančių vartotojų teisių apsaugą, pažeidimus. Vartotoju galima vadinti kiekvieną žmogų. Lietuvoje įteisinta paprastesnė neteisminė vartotojų teisių gynimo galimybė. Tai yra ypač teigiamas reiškinys žmogaus teisių požiūriu.

IŠVADA

Lietuvos politika ir teisė atitinka pagrindinius demokratinei valstybei keliamus reikalavimus. Lietuvoje veikianti įstatymų leidybos procedūra suteikia galimybę tinkamai įvertinti įstatymus žmogaus teisių požiūriu ir priimti atitinkamus sprendimus. Tačiau teigti, kad žmogaus teisių padėtis nepriekaištinga, būtų drąsu. Įstatymuose numatytų nuostatų įgyvendinimas reikalauja didelių finansinių išteklių, pareigūnų atitinkamų asmeninių savybių ir kvalifikacijos, taip pat svarbus kiekvieno piliečio sąmoningas požiūris į teises ir pareigas. Reikalingos įstatymus lydinčios konkrečios priemonės, skirtos žmogaus teisių ir laisvių laikymosi kontrolei ir švietimui. Įstatymų leidėjui sudėtinga visuomet spręsti klausimą absoliučiai teisingai visų teisių aspektu. Vienu teisių realizavimas gali stelbti ir žeišti kitas teises. Todėl įstatymų leidyboje reikėtų laikytis pagrindinių žmogaus teisių apsaugos principų ir nesistengti sumodeliuoti visų galinčių kilti gyvenimiškų situacijų. Reikėtų prisiminti, kad teisingumą Lietuvoje vykdo teismai. Teisėjai turi vadovautis teisingumo, sąžiningumo bei protingumo principais ir priimti teisingiausius sprendimus konkrečiose situacijose.

LITERATŪRA

1. **Žmogaus** teisės Lietuvoje, JTVP programa. – Vilnius: Teisės institutas, 2005.
2. **Sutartis** dėl Konstitucijos Europai. Projektas. – Vilnius, 2004.
3. **Europos Sąjungos** pagrindinių teisių chartija // Valstybės žinios, Vilnius, 2002.
4. **Tarybos** direktyva 2003/8/EB 2003 m. sausio 27 d., numatanti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą, nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles.
5. **Lietuvos Respublikos** valstybės garantuojamos pagalbos įstatymas // Valstybės žinios, Vilnius, 2000. Nr. 30-827.
6. **Tarybos** direktyva 2004/80/EB 2004 m. balandžio 29 d. dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms. 2004/80, Direktyva, 32004L0080.
7. **Lietuvos Respublikos** smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas // Valstybės žinios, Vilnius, 2005. Nr. 85-3140.
8. **Kad valdžios** įstaigos tarnautų žmonėms. – Vilnius: Krievė, 2005.
9. **Lietuvos Respublikos** lygių galimybių įstatymas // Valstybės žinios, Vilnius, 2003. Nr. 114-5115.
10. **Europos Parlamento** ir Tarybos direktyvoje 2002/73/EB „Dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaugstinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu“. Direktyva 32002L0073.
11. **Lietuvos Respublikos** darbo kodekso patvirtinimo, išgaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Darbo kodeksas // Valstybės žinios, Vilnius, 2002. Nr.71.
12. **Tarybos** direktyva 2000/78/EB, L303,02/12/2000. P.0016 – 0022. 32000L0078.
13. **Europos Parlamento** ir Tarybos direktyva 97/66/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos telekomunikacijų sektoriuje. 1997/66. Direktyva 31997L0066.
14. **Europos Parlamento** ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvų tokių duomenų judėjimo. 1995/46. Direktyva 31995L0046.
15. **Europos Parlamento** ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje.
16. **Europos Parlamento** ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004. 2004 m. spalio 27d. dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo. 2006/2004. Reglamentas 32004R2006.
17. **Lietuvos Respublikos** vartotojų teisių gynimo įstatymas // Valstybės žinios, Vilnius, 1994. Nr. 94-1833.

THE SECURITY OF HUMAN RIGHTS IN THE LEGAL ACTS ENACTED BY THE SEIMAS OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Arminas Lydeka *

Summary

Respect for Human Rights is one of the main features of the democratic world. The Lithuanian nation restoring its independence already knew that it desires to take the path of democracy. The Constitution of the Republic of Lithuania, adopted by citizens of the Republic of Lithuania in the Referendum of 25 October 1992 (hereinafter – the Constitution) declares that human rights are inherent rights. The nation's representatives are under obligation by the Constitution to claim human rights and freedoms. The legislation procedure is regulated in such a way that all drafts of legislation under consideration must be assessed according to the correspondence with the Constitution, European Union Law and other international commitments in the field of human rights. In order to preserve the balance of all rights it is inevitable to observe the main principles of human rights protection and do not try to shape every true-life situation.

Keywords: human rights, legal aid, equal opportunities policy, all forms of discrimination, rights of aliens, personal data protection, consumers' rights.

* The Chairman of the Committee of Human Rights of the Seimas of the Republic of Lithuania.